

A NŐ A MUNKÁSVÉDELEMBEN.

Írta: GERSTER MIKLÓS.

A józan belátás nyomában fakadó kultúra teremtette meg világszerte a munkásvédő intézményeket. Ma már minden még oly kis terjedelmű ország, ha kulturáltamként óhajt szerepelni, legalább is a nagyobb ipartelepek munkásait részesíti kisebb-nagyobb fokú törvényes védelemben, s e védelmet nemcsak holt betűkkel iktatja törvénybe, hanem a törvény ébrentartásáról is gondoskodik az iparfelügyelők révén, akik arra ügyelni kötelesek hogy a hatáskörükbe utalt ipartelepek a munkásvédő rendelkezéseknek megfeleljenek.

A kultúra élén haladó országok a munkásvédelem fokozása mellett jelenleg már nem érik be a nagyobb ipartelepeknek iparfelügyelők révén való ellenőrzésével hanem ezt a hivatalos ellenőrzést a kisebb ipari műhelyekre és a hivatásos háziiparra, az úgynevezett otthonmunkára is kiterjesztik. Továbbá szükségét látják annak is, hogy iparfelügyelőkként mind nagyobb számban nőket is alkalmazzanak.

Vegyük szemügyre, mi okból alkalmaznak hivatásos iparfelügyelőkként nőket Nagy-Britanniában, Franciaországban, Németországban, stb. Ez országok bürokráciáját bizonyára nem a feminista törekvések istápolása bírta reá, hogy a nők az iparfelügyelői szolgálatra való rátermettségét igazolja. Legkevesebbé sem! A hétköznapi élet kezelhetlensége nyitotta meg az asszonyoknak ezt a pályát.

A szürke, rideg, valóságos élet igazmondása már régen meghazudtolta azt a mesét, hogy a nők kizárólagos hivatása: a családi tűzhely gondozása. Hiába szavalja még sok ember vakon a nőiesség bájának oltalmáról szóló költeményt Az élet nem kegyelmez : egyre több nő kénytelen hivatásos kenyérkeresőpályát választani, még akkor is, ha a házasság oltalmazónak kikiáltott révébe bevezett. Csupán az iparban a kereső népességnek 25-30%-a a nő az említett nyugati országokban, és nem sokkal kevesebb nálunk. A szorosán vett Magyarország nagyobb ipartelepein alkalmazott 350.000 munkás közül 75.000 a nő, vagyis a munkások 21½%-a.

Az iparilag fejlett nyugaton egyre nagyobb zavarok kútforrásává vált a mind nagyobb tömegekben alkalmazott nőmunkások, különösen a házasok hivatásos ipari munkájának a hagyományos családgondozással való összekoccanása. Az egyes államok újabb törvényes rendelkezésekkel igyekeztek ezen összekoccanáson enyhíteni de az addig csupán férfiakból toborzott iparfelügyelők a rendelkezéseket életre kelteni nem bírták. Nem bírtak eligazodni a munkásasszony nyomorúságának szövevényében. A műveletlen munkásasszony pedig részint nem tudta magát megértetni, részint húzódozott attól, hogy asszonyi bajait idegen férfiakkal, még ha vele érző iparfelügyelővel is, közölje, főképp azonban bizalma sem volt az iparfelügyelőben, akiben munkájának értékét fitymáló, felsőbbbségét fitogtató csak olyan férfit látott, mint a többi. S így esett meg, hogy a ferde helyzetbe került iparfelügyelők maguk lettek legegyszerűbb szószólói a nőiparfelügyelői állások rendszeresítésének. És a férfi-iparfelügyelőknek sehol sem volt okuk megbánni, hogy asszony-kartársak osztják meg velük a törvényes munkásvédelem munkáját. Nemcsak a nőmunkások, hanem a gyermekmunkások védelme is hathatósabb á vált általuk. És ezen nincs mit csodálni, mert ahogy, bár különböző néprétegben, de a nőre vonatkozólag egyenlő hagyományokon felnövekedett és testi szervezetben is egyenlő nők az élet minden fázisát illetőleg nyilvánvaló könnyen megértik egymást, éppúgy természetes, hogy a gyermek helyzetének visszasságát, már természeténél fogva, a nő sokkal hamarabb veszi észre, élesebben látja és a gyermeket szívósabban oltalmazza.

Magyarországon mindeddig a nőiparfelügyelőket nélkülözzük. Az új ipartörvény tervezete azonban kilátást nyújt arra, hogy a jövőben a nőmunkások és a gyer-

mekek hathatósabb védelmében a nők hivatásos iparfelügyelőkként nálunk is közreműködjenek.*

A nők szükséges közreműködése a munkásvédelemben korántsem merül ki majd abban, hogy az iparfelügyeletben részt vesznek. Mert hiszen, eltekintve minden egyéb szociális vonatkozástól, már csupán csak a saját és hozzátartozóik egészségének biztossága csakúgy szükségessé teszi a munkásvédelmet, mint akár a munkásoknak érdeke.

Hányszor üti fel rémítő fejét egy-egy fertőző betegség a családban, s azt sem tudják, honnan eredt Gyakran bizony – mitsem sejtve – pénzért vásárolják a bajt. Valami tengődő mesterember, otthonmunkás lakásul is szolgáló műhelyéből kerül egyik-másik nem éppen lelkiismeretes kereskedő közvetítésével a betegség csirája a családba. Mert nem mind igaz, amit némely cégtábla hirdet. A saját készítésűnek hirdetett nyakravaló, ruha, keztyű, öv, boa, sipka, játékszer, bútor és sok más egyéb, dehogyan is készült ama cégtulajdonosok műhelyében, hiszen műhelyük vagy egyáltalában nincs, vagy ha van is t csupán szemfényvesztésül lézeng benne egy-két mesterlegény és inas A portéka zömét a munkáltató kereskedő kényének, a nagyon szűkös, száraz kenyér fejében kiszolgáltattott kismesterek és otthonmunkások szállítják, akik egy-egy félreeső odúban hajnaltól napestig, sebbel-lobbal, verejtékesen dolgoznak, mert nagyon sokat kell sietve végezniök, hogy keresetükkel a maguk és az ugyanazon odúba zsúfolt családjuk éhségét némiképp csillapíthassák. A feleség és a felcseperedett gyermekek vagy a családfőnek segítenek, vagy másfelé keresnek kenyeret, már ahogy és amennyit lehet. Hogy érne rá az ilyen tanyán, ahol az alvástól is sajnálják a keservesen értékesíthető időt, bárki a tisztasággal törődni. Nincs érkezése ott betegeskedni senkinek. Addig húzza az igát, míg végkép összeroskad. S ha beteg valamelyik gyermek, nem hívnak hozzá, orvost. Mivel fizessék, miből vegyennek orvosságot? Vagy meggyógyul magától, vagy elpusztul. Ágyra, szekrényre, s más ilyen fényűző cikkekre sem telik. Kit hol ér az álom, ott hajtja le a fejét. S a hét végével e környezetből kerül a látszatra alkalmas és olcsóságával magát kellett selejtes portéka ama boltokba, hogy a készítő izzadsága sovány bérét vegye, és a gyanútlan vásárló könnyelműségéért meglakoljon.

Ne higyük, hogy csak elvétve akad az ecseteltem kismesterhez, avagy otthonmunkáshoz hasonló kézműves. Városi és a városkörnyékbéli kézműveseink zöme mind ilyen. S ha a társadalom és az állam mielőbb szorosan össze nem fogódik, hogy e kóros bajt aktív intézkedésekkel gyökerestül kiirtsa, a közönséget és az önállóság látszatán csüngő kézművességet egyaránt fenyegető veszedelem rohamosan elharapódzik. Szükséges egyrészt, hogy az állam az eddig ellenőrzést nélkülöző kisipari műhelyeket, szintúgy az otthonmunkások műhelyeit az iparfelügyelők ellenőrzése alá rendelje, s egyúttal az otthonmunkásokat foglalkoztató munkáltatókat kötelezze, hogy munkásaikat világos, tágas, lakásul egyáltalában nem használható műhelyekkel lássák el.

* A kereskedelemügyi költségvetés tárgyalásakor Hegedüs Kálmán előadó is sürgette női iparfelügyelők alkalmazását. Szerk.

Szükséges másrészt, hogy a társadalom, főképp pedig a jobbmódú nők, akik a háztartás gondjait viselik rendszerint, csakis tisztán tartott és kizárólag ipari munkára használt műhelyekben, illetőleg gyárakban készült portékát vásároljanak. Az amerikai Egyesült-Államok asszonyai sikeresen küzdenek az otthonmunka veszedelme ellen. Hazájukban mindenféle egyesületeket alakítottak és ezekben tagjaikat arra kötelezik, hogy csakis olyan boltokban vásároljanak, ahol csupán az államtól ellenőrzött, rendes műhelyekben vagy gyárban készült portéka van. Mind-ezen egyesületek az ajánlkozó boltokat rendszeren fizetett embereikkel állandóan és szigorúan megügyelik, sőt az egyesületi előljáróságok maguk is gyakran megvizsgálják az üzleteket. Azzal, hogy az ellenőrzésük alá kerülő boltokat ingyenes újsághirdetéssel jutalmazzák, az egyesületek elérték azt, hogy sok kereskedő önként veti magát ügyelésük alá.

E téren óriási feladat vár a fogyasztás leghatalmasabb faktorára: a nőre.